

Richterek, Oldřich

Vladimír Kostřica jubilující

Opera Slavica. 1998, vol. 8, iss. 1, pp. 44-46

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116536>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Prusův podnět je nejen zajímavý, ale v českém literárním kontextu také podstatně rozdílný, umělecky rozdílný. Vrchlického Loutky jsou totiž umělecky výsostné dílo, kdežto Šaldovy Loutky i dělníci boží jsou uměleckou prohroutou. Při srovnávání Vrchlického a Šaldy je nejzajímavější to, že věhlasný básník dovedl napsat román, kdežto slovnutný kritik prozaické produkce nikoliv.

Na konci Prusovy Loutky se hlavní hrdina jeho románu ztratí, nikdo neví, kam se poděl. Je docela možné, že právě v tom je naděje pro něho a obrazně i pro nás, abychom se nestali beznadějnými loutkami.

Vladimír Kostřica jubilující

21. února 1998 oslavil významné 65. životní jubileum známý olomoucký rusista a literární badatel **prof. PhDr. Vladimír Kostřica, DrSc.** Narodil se v Hranicích, kde rovněž v roce 1951 absolvoval gymnázium. Po studiu na FF UP v Olomouci působil několik let jako středoškolský profesor v Rýmařově a Litomyšli. Dráhu vysokoškolského učitele začal nejprve v roce 1960 na Pedagogickém institutu v Pardubicích, poté pokračoval na Pedagogické fakultě v Hradci Králové. Od roku 1968 je jeho učitelské i vědecké úsilí spojeno s rusistickými a slavistickými pracovišti Filozofické fakulty olomoucké Univerzity Palackého.

Už jeho první publikovaná monografie (*V. M. Garšin a ruské malířství*, Olomouc 1970) napověděla hned dva z leitmotivů Kostřicovy badatelské orientace. Jedním z nich byl **zájem o autory**, kteří nepatřili jednoznačně k linii koryfejí, ale představovali spisovatele, jež jubilat sám s oblibou nazývá autory „z druhé řady“. Hledání **vztahů literatury a výtvarného umění** pak upozornilo, že Kostřicův přístup k analýze literární historie i jednotlivých artefaktů, jimiž je naplněna, překračuje úzké „mantinely“ slovesného umění a opírá se o širší komparativní pohledy zobrazování vůbec. Vedle nesporných apriorních staletých spojitostí mezi výtvarným a slovesným uměním v obecném pohledu tak Kostřica mj. nenásilně akcentoval význam podobných komparací právě v ruské kultuře, v jejímž světě *sui generis* (zejména s ohledem na symptomatický význam obrazů přírody, zobrazování tajů lidské psychiky i specifickou ruskou lyričnost, tj. elementů, jež bychom například dnes konjunkturálně mohli zařadit k „ruské národní identitě“) náležel rovněž i výtvarnému umění a hudbě vedle literatury významné místo.

Započatá badatelská orientace pak pokračovala ve dvou dalších monografiích (*Próza N. S. Leskova*, Olomouc 1980; *Literární odkaz N. G. Pomjalovského*, Olomouc 1983), potvrzujících správnost jubilantovy orientace na autor-y, kteří v kontextu tehdejší politickou doktrínou limitované výzkumné orientace byli poněkud „stranou“ od oficiálního zorného pole. Kostřicovi se v nich mj. podařilo odhalit a potvrdit minimálně dva důležité závěry pro obecný přístup ke zkoumání literárních i uměleckých fenoménů. Jednak skutečnost, že zdánlivě druhořadé literární jevy objektivně zdaleka nelze pokládat za skutečně druhořadé (potvrdil např., že nejen Garšin, ale zejména Leskov je v podstatě slovesný umělec par excellence, zasluhující si v ruském i evropském přístupu „místo v řadě první“; koneckonců zájem světové zahraniční slavistiky to potvrzuje a není divu, že už v 80. letech ji Kostřicovy práce upoutaly). Jednak také metodologicky zajímavý jev, že v dílech těchto autorů se mnohem zřetelněji odrážejí mnohé dominantní a podstatné stránky literárního vývoje (například syžetotvorné, žánrotvorné i stylistické postupy) než tomu je v dílech tzv. „velkých“ autorů, jež zpravidla zřetelně obtížněji vtěsnáváme do klasifikačních „škatulek“. Mikroanalýza tvorby a literárního odkazu těchto spisovatelů tak může být pro poznání literární historie, ale i například pro její pedagogickou propedeutickou klasifikaci a analýzu, nenahraditelně přínosná.

Všechny tři Kostřicovy monografie pak kulminovaly v ucelené knize *Studie z ruské klasické literatury* (Praha 1986), která jeho analýzy sumarizuje a uvádí ve zřetelnějších souvislostech. Vlastní pohled profesora Kostřici na ruskou, českou i světovou literaturu je však mnohem širší. Je autorem celé řady statí, věnovaných dalším spisovatelům, otázkám literárně-komparatistickým a vztahovým, problémům souvislosti literatury a jiných druhů umění (mj. i aktuálních vztahů literatury a filmu i televize), otázkám recepce i prezentace literatury aj.

Vedle bohaté přednáškové, pedagogické a řídicí činnosti (například řadu let vedl na olomoucké univerzitě rusistické přednášky a semináře v disciplínách *ruské literatury XIX. století, teorie literatury a literární vědy*, vedl také úctyhodný počet diplomových prací, má na svém kontě množství oponentských posudků, několikaleté řízení katedry, činnost ve funkci prorektora ve složitém polistopadovém období, organizační podíl na přípravě i řízení různých vědeckých konferencí, bohatou zkušenost oponenta, školitele aj.), bych rád připomněl ještě pozoruhodnou Kostřicovu práci **recenzenta**. Jen nezasvěcený laik může podceňovat tuto zdánlivě marginální oblast literárněvědné práce. Napsat dobrou recenzi totiž zdaleka není věc snadná a vzhledem k neúměrně delší přípravě fázi (ve srovnání s tradičními nevelkými rozměry tohoto literárně-

kritického útvaru) není zájem o psaní recenzí nikterak obrovský. Vladimír Kostřica jich napsal opravdu hodně. Nutno poznamenat, že všechny (včetně těch, které byly určeny například popularizujícím masovým periodikům) se vyznačují vedle symptomatického sdělného a vyzrálého stylu svého autora i mimořádnou odbornou profesní kompetencí a nevšedním nadhledovým postřehem, umožňujícím na nevelké ploše, kterou recenze poskytuje, přesvědčivě zachytit relevantní fakta a nazírat je v širokém komparativním kontextu. (Vzpomeňme pro ilustraci jen například z poslední doby: *Сборник генеалогических этюдов*. Rec.: *Litteraria humanitatis II*, Brno 1993. ROSSICA 1, 1996, č. 2, s. 159-160. *Všetičkova Stavba dramatu analyzuje šestnáct her*. Rec.: F. Všetička, *Stavba dramatu*, Olomouc 1996. Denní Telegraf 6, 1997, č. 31. *René Wellek, jeden z významných literárních vědců 20. století*. Rec.: I. Pospíšil a M. Zelenka, *René Wellek a meziválečné Československo*, Brno 1997. Denní Telegraf 6, 1997, č. 83. A řadu dalších...)

Rád bych jménem všech kolegů a přátel, zástupů bývalých studentů, celé české i zahraniční literárněvědné a slavistické komunity vyjádřil našemu jubilantovi přání pevného zdraví spolu s neutuchající inspirací a osobitým nadhledovým postřehem – tzn. vlastnosti, které neoddělitelně všichni spojujeme s jeho osobností, aby se na prahu životního bilancování mohl nejen ohlížet za množstvím dobře vykonané práce, ale ještě dlouho v ní stejně úspěšně pokračovat.

Oldřich Richterek

Za docentem Stanislavem Máslem

24. prosince 1997 (jakoby symbolicky na Štědrý den, necelý týden před svými 68. narozeninami) zemřel po téměř osmiletém zápase se zákeřnou chorobou doc. PhDr. **Stanislav Máslo**.

Narodil se 30. 12. 1929 ve Žďárkách na Náchodsku a s malebným i kulturním krajem severní části východočeského regionu byla spojena podstatná část jeho života. Po středoškolských letech na náchodském Jiráskově gymnáziu absolvoval filologické studium češtiny a ruštiny na Filozofické fakultě UK v Praze. K jeho celoživotním dominantním zájmům od studentských let patřilo svérázné kulturní i společenské téma raně moderní ruské historie – *hnutí děkabristů*. Upozornil na sebe už v roce 1967 jako sestavitel i autor zasvěceného